

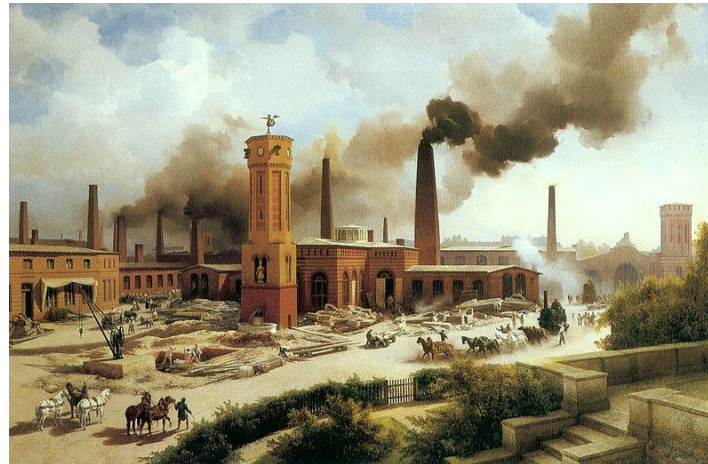
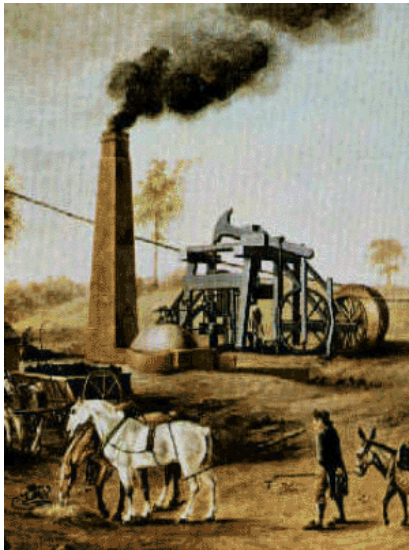
INDUSTRIELLA REVOLUTIONEN

ca1780- 1890

”Utkik Historia” Glerups 2016 red: Mikael C. Svensson Bellevueskolan Malmö

INDUSTRIALISERINGEN

- Efter det här blir världen aldrig sig lik! Så har människor säkert sagt många gånger under historiens gång.
- Ibland har förändringarna varit så stora att man har talat om revolutioner, som när människorna lämnade jägarlivet och blev bofasta jordbrukare.
- Eller den industriella revolutionen när industrin ersatte jordbruket som den viktigaste näringsgrenen. I det gamla jordbrukslandskapet dök det upp stänkande maskiner som drev hissar och pumpar vid kolgruvan.

Fortfarande är det mycket på den här bilden som påminner om det gamla. Hästar och åsnor som bärare och dragare. Människor som arbetar med enkla redskap. Men det är ändå inledningen till något helt nytt.

- Kanske lever vi i en liknande revolution idag när datorer, mobiler och internet ändrat vårt sätt att leva? Men det är inte säkert att människorna som lever mitt i förändringen är medvetna om det stora som sker.
- Så är det idag och det var säkert på samma sätt för 1700-talsmänniskorna som levde under den industriella revolutionens tid i Storbritannien.

Fundera på:

- Varför började den industriella revolutionen i just Storbritannien?
- Vad innebar den och vilka följder fick den för människorna som levde då?

DET BÖRjade I STORBRITANNIEN

- Storbritannien var i början av 1700-talet ett ganska välordnat land.
- Vattenleder med kanaler och slussar gjorde det lätt att ta sig fram och frakta varor inom landet.
- På världshaven fraktade brittiska skepp varor till och från Nordamerika, Indien och Kina.
- Det fanns lagar och förordningar som reglerade det mesta och som gjorde det ganska tryggt att leva i landet.
- Det var här och inom jordbruket som de stora förändringarna började.

JORDBRUKET

- I Storbritannien förbättrades jordbruksmetoderna snabbt under 1700-talet och det producerades mycket mer livsmedel än tidigare.
- Tidigare var alla åkrar i en by uppdelade i långsmala remsor, som kallades *tegar*.
- En gård ägde en teg i varje åker i byn. Systemet var rättvist, för alla fick ju del av både dålig och bra jord.
- Men alla blev beroende av varandra för tegarna var ofta så smala att alla var tvungna att plöja, så och skörda samtidigt.

Före skiftet var en bondes tegar många och spridda över hela byn.

- Under 1700-talet beslutade parlamentet, motsvarigheten till vår riksdag, om **skifte**.
- Det innebar att tegarna slogs ihop till stora sammanhängande områden så att varje bonde fick ett par större åkrar.
- Nu kunde bonden själv bestämma när han skulle plöja eller så.
- Men det var fler som var intresserade av mark. Rika handelsmän och jordägare köpte upp all jord som var till salu. De ville ha stora markområden till bland annat **fårskötsel**.
- Ullen de fick från fåren var en viktig råvara för den framväxande textilindustrin.
- Efter skiftena blev det ännu lättare för de stora jordägarna att köpa upp mark. Småbönderna hade ingen chans att konkurrera om jorden.

Efter skiftet har varje bonde fått sin jord samlad till ett eller två stora stycken.

NYA METODER

- De nya jordägarna hade en god utbildning, och de var intresserade av att pröva nyheter inom jordbruket.
- Tidigare hade alltid hälften eller en tredjedel av jorden fått ligga i **träda**, det vill säga vila under ett år.
- Risken var annars stor att den skulle bli näringsfattig och ge dåliga skördar. Men nu upptäckte man på att vissa växter, som klöver, tillförde näringsämnen.
- Det innebar att man plötsligt kunde odla all mark varje år eftersom den inte längre behövde vila.
- När nu all mark odlades fick bönderna större skördar.

- Vidare infördes **potatisen** som kom från den amerikanska kontinenten och den fick snart stor betydelse.
- Potatisen krävde inte så bördig jord och den var mycket näringsrik. Även boskapen förbättrades.
- Genom **avel**(planerad befruktning) blev den större och gav mer **mjölk** och mer **kött**.
- Allt det här hade stor betydelse för att den industriella revolutionen skulle sätta igång.

En bonde plöjer med två hästar i 1750-talets England. Jordbruket förbättrades på många olika sätt och bidrog till starten av den industriella revolutionen i Storbritannien.

INDUSTRIEN

- Det var en rad omständigheter som tillsammans gjorde att den industriella revolutionen startade just i Storbritannien under 1700-talets första hälft. Här följer de viktigaste:

1. Kapital

- De brittiska handelsskeppen som fraktade varor över världshaven var ofta väldigt lönsamma företag, inte minst de skepp som fraktade slavar från Afrika till Amerika.
- Det gjorde att det fanns gott om kapital eller pengar som kapitalägarna var villiga att satsa i nya verksamheter så att fabriksägarna kunde köpa till exempel maskiner.
- Detsamma gällde inom jordbruket där de moderniserade storjordbruken blev lönsamma.
- Vinsterna satsade godsägarna gärna i nya verksamheter som industriföretag.

Den industriella revolutionen gjorde London till världens viktigaste stad. Så här såg Londons hamn ut på 1700-talet. I 150 år skulle staden behålla sin plats som världens viktigaste hamnstad.

2. Råvaror

- I det nya jordbruket gick många godsägare över till fårskötsel som krävde mindre arbetskraft och samtidigt gav **ull** som blev en viktig råvara för textilindustrin. Av den spann man ullgarn som sedan vävdes till ylletyg.
- I berggrunden fanns gott om **järnmalm** men det behövdes bränsle för att utvinna järnet.
- Eftersom det inte fanns så mycket skog i Storbritannien, var de tvungna att köpa sitt bränsle från andra länder, exempelvis Sverige.
- I början av 1700-talet lyckades dock en engelsk järnbruksägare framställa ett nytt bränsle som kallades **koks**.
Det var gjort av **stenkol** och stenkol fanns det gott om i Storbritannien.

3. Arbetskraft

- Övergången till ett modernare jordbruk gjorde att många småbönder och lantarbetare blev arbetslösa.
- Fårskötseln krävde ju inte så mycket arbetskraft. Många bönder, som brukade jord som ägdes av godsägare, fick lämna sina gårdar när godsägaren ville använda sin mark till fårskötsel.
- Tidigare kunde också många som inte hade egen jord livnära sig på byarnas **allmänningar**, jord som byn ägde gemensamt.
- Där kunde de ha ett litet jordbruk och bland rycka in som lantarbetare på godsen.
- Men vid skiftet delades allmänningarna upp bland jordägarna, och godsens behov av arbetskraft minskade.

- De arbetslösa inom jordbruket behövde nya arbeten. Därför fanns det gott om arbetskraft till de nya stenkolsgruvorna och industrierna.
- Nya industrilandskap växte fram med stora fabriksanläggningar och höga skorstenar.
- I närheten låg arbetarnas enkla och trånga bostäder.

4. Uppfinningar

- Tidigare gjorde kvinnorna garn av ullen med hjälp av spinnrock, och garnet vävde de sedan till tyg i en vävstol hemma på gården.
- Men under 1700-talet uppfann britterna maskiner som helt förändrade och mångdubblade produktionen av tyg.
- Ofta började den industriella utvecklingen i hemmen. Senare flyttades arbetet till fabriker.
- Spinnmaskiner och vävmaskiner producerade mer tyg än vad man någonsin tidigare gjort.
- I början var vattenkraften den viktigaste drivkraften för maskinerna.
- Därför behövde de första fabrikerna ligga i närheten av en flod.

Här ser du hemindustri på Irland. Fåren gav ull och kvinnor kardade och spann ullen till garn.

- **Ångmaskinen** hade uppfunnits redan i början av 1700-talet men den användes än så länge bara för att pumpa upp vatten ur gruvorna.
- Skotten **James Watt** lyckades förbättra ångmaskinen så att den kunde användas i fabriker för att driva andra maskiner.
- Från 1840 tog ångan över som den viktigaste drivkraften i fabriker. Snart kunde man sätta ångmaskinen på en vagn.
- Då var **lokomotivet** uppfunnet och sedan dröjde det inte länge innan **ångfartygen** dök upp. Ångmaskinens betydelse var oerhört stor.
- Den kom att helt förändra samhället, kanske lika mycket som våra dagars datorer.
- Sättet att resa blev så mycket enklare och bekvämare att vi kan tala om en revolution även på kommunikationens område.

